

בעיית המפתח שמונעת שלום במזה"ת

28.01.2025 | ד"ר יוסי מנשרוף

האתגר האיראני שניצב בפני טראמפ עם ראשית כהונתו השנייה הוא משמעותי, ואף הגיע לשלבי הכרעה. איראן חלשה יותר כעת, לעומת תקופת ממשלו הראשון של טראמפ, לכל הפחות משלוש בחינות. ראשית, ביטחונה הלאומי נפגע לאחר שמערך השלוחים שלה נפגע באופן קשה במלחמה, כפי שגורמים במערכת הפוליטית בטהרן מודים בפומבי. שנית, היא ניזוקה קשות במתקפה הישראלית חסרת התקדים באוקטובר האחרון, ועדיין נאלצת להכילה, מסיבות שונות, בהן תוצאותיה הקטלניות. ושלישית, בסיס התמיכה הפנימי של המשטר הצטמצם, כפי שניתן ללמוד מאינדיקציות שונות, בהן אחוזי ההצבעה במערכות הבחירות למג'לס (פרלמנט) ולנשיאות ב-2024-2020. ואולם, איראן היא עדיין בעיית המפתח מולה יצטרך ממשל טראמפ להתמודד בבואו לטפל במשברים השונים במזה"ת.

בחינה מפורטת של האתגרים השונים שמציבה איראן לממשל טראמפ מראה תמונה לא פשוטה:

בתחום הסנקציות, טראמפ יצטרך להתמקד בתיקון מדיניות קודמות. מנתונים שפרסם מנהל מידע האנרגיה (EIA), הסוכנות הסטטיסטית של משרד האנרגיה בממשל ביידן באוקטובר 2024, עולה שחרף סנקציות הנפט על איראן, הכנסות הנפט שלה בשלוש השנים הראשונות לממשל ביידן (ינואר 2021-ינואר 2024) האמירו לכדי 144 מיליארד דולר, כלומר 100 מיליארד דולר יותר מכפי שייצאה איראן בשנתיים האחרונות לממשל טראמפ הראשון. ביידן אומנם הידק את הסנקציות נגד איראן בתחום הנפט אך לא אכף אותן, ובכך אפשר לטהרן לשלשל מיליארדי דולרים שהיו כמו חמצן לכלכלתה המקרטעת. כפועל יוצא, על ממשל טראמפ לאכוף את הסנקציות.

לצד זאת, כפי שניתן ללמוד מההתנהלות האיראנית, נשק הסנקציות משיג מולה תוצאה חלקית בלבד. בכירי איראן מתפארים שטהרן צברה מומחיות בעקיפת הסנקציות, והדוחק של העם האיראני בעקבות סבלו הכלכלי אינו מדיר שינה מעיניהם, כל עוד אלו אינם יוצאים למחות ברחובות. השפעת הסנקציות על מקבלי ההחלטות בטהרן היא חלקית ולצדן חייב להיות איום צבאי אמין. ספק אם טראמפ ירצה לאיים צבאית על איראן, אבל הוא בהחלט יוכל למנף את האיום הממשי שמפעילה ישראל ולתמוך בו באמצעות מכירת חימושים ומטוסי תדלוק מתקדמים, שישפרו את יכולתה של ישראל לתקוף את מערך הגרעין של איראן.

טהרן מעוניינת לשקם את חיזבאללה

ההתקדמות הגרעינית משמשת גורם מאיץ לדחיפות הטיפול בבעיה האיראנית. בפורום הכלכלי בדאבוס, הזהיר מנכ"ל סבא"א גרוסי שטהרן "לוחצת על דוושת הגז של העשרת האורניום". בהתאם לכך היא מחזיקה ב-200 ק"ג של אורניום מועשר ברמה של מעל 60 אחוזים. כמות כזו

של חומר מועשר, עם תהליך העשרה נוסף, יכולה להספיק לחמישה ראשי נפץ גרעיניים. יתרה מכך, על רקע חששה מחזרת של סנקציות מועצת הביטחון נגדה (סנאפבאק) בהתאם לפקיעתן באוקטובר 2025, איראן מאיימת לפרוש מאמנת ה-NPT ולשנות את דוקטרינת הגרעין שלה.

לצד זאת, מסע הטבח הנורא ב-7 באוקטובר שיקף את חומרת החסות האיראנית לטרור. נראה שחוסר התיאום בין סינוואר לאיראן ולחיזבאללה מנע את יישומה של תוכנית גדולה יותר, שהייתה אמורה להציב את ישראל תחת פלישה מצפון ומדרום בו זמנית. טראמפ יבחין במעורבות האיראנית בכל זירה במזה"ת, ובתוכניות של טהרן לשקם את בניין הכוח של חיזבאללה, חמאס וג'יהאד אסלאמי. החסות האיראנית לטרור מתבצעת במסגרת השאיפה האיראנית להגמוניה אזורית ולעיצוב סדר אזורי חדש, במרכזו השמדת ישראל. אם ממשל טראמפ יצליח להשיג עסקת גרעין כלשהי עם איראן, הוא יסתכן בכך ששיקום כלכלתה (במסגרת הדיבידנדים הכלכליים שהיא תקצור מהעסקה) יקלו עליה לשקם ולשכלל את מערך הטרור שלה באזור.

בנוסף לאלו, ככל שהעימות הישיר עם איראן נדחה, פיתוח האמל"ח והטכנולוגיות השונות בידיה עלולים להעלות את המחיר של מלחמה נגדה. איראן אומנם לא מצליחה להצטייד במטוסי הסוחוי-35 המתקדמים מתוצרת רוסיה, אך היא מפתחת יכולות לווייניות, דיוק טילי ואחרות, שההיסטוריה מלמדת שישמשו לא רק אותה, אלא כמובן גם את ציר ההתנגדות בראשותה נגד אויביה ובראשם ישראל.

ציר הברחות חדש לחיזבאללה

כפי שהצהיר בטקס ההשבעה, טראמפ חולם להביא שלום לאזור. אך הוא לא יוכל לממש זאת לולא פתרון הבעיה האיראנית. באיראן יש קולות משמעותיים שקוראים להידבר עם טראמפ, למול איסור שחאמינאי הטיל על כך. טראמפ צריך להקציב זמן למו"מ, במיוחד בצל הסנאפבאק באוקטובר. לאחר שאיבדה את סוריה ומערך השלוחים שלה, למעט החות'ים, נחל מכה קשה, טהרן כבר שוקדת על הסתגלות למציאות החדשה. טיסותיה של חברת התעופה מאהאן אייר, הידועה בשירותיה לכוח קודס, לשד"ת ביירות דרך המרחב האווירי הטורקי, מעידות על הקמת ציר הברחות לחיזבאללה, שמכסה את אובדן המסדרון הקרקעי. לצד זאת, שבועון משמרות המהפכה, צבח צאדק, קרא לאחרונה למשטר לחבר אסטרטגיה נבונה שבאמצעותה תכשיל איראן, שוב, את המדיניות האמריקאית במזה"ת, כפי שלדבריו הצליחה איראן לעשות בראשית שנות האלפיים, בעת הפלישה האמריקנית לעיראק ולאפגניסטן, ועשור לאחר מכן במשברי דאעש ומלחמת האזרחים בסוריה.

איראן חלשה יותר, פגיעה יותר והמסוכנות שלה כעת ברורה לעין כל. ממשל טראמפ חייב להקציב זמן למו"מ עמה, ולקדם בשת"פ אסטרטגי עם ישראל צעדי מנע וסיכול שיציבו אותה בעמדת התגוננות וירכזו את בכיריה במאמצי הישרדות. זאת לאחר עשורים שלמים שבהם קידמו

אסטרטגיה התקפית באמצעותה קודמה ההשפעה האיראנית לאין ערוך בלבנון, בתימן, בעיראק, בסוריה ובעזה, שתורגמה במלחמת חרבות ברזל לשבעת הזירות שלחמו נגד ישראל.

התפרסם בישראל היום, בתאריך 28.01.2025.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.